

УДК 378.017.4

Оксана Васюк, доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Анна Овчіннікова, студентка магістратури спеціальності “Педагогіка вищої школи”
Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ

Проаналізовано ставлення студентів вищого навчального закладу до застосування у навчально-виховному процесі засобів народної педагогіки. За результатами анкетування та бесіди зі студентами з'ясовано, що у навчальному закладі приділяється значна увага вихованню студентської молоді. У роботі зі студентами використовують різні форми організації виховної роботи. Підвищення її ефективності студенти пов'язують із упровадженням в практику елементів народних рухливих ігор, які, на їхню думку, мають виховну, розвиваючу та культурну цінність.

Ключові слова: народна педагогіка, виховні засоби, форми виховної роботи, ігрова діяльність.

Рис. 1. Літ. 6.

Оксана Васюк, доктор педагогических наук, доцент кафедры педагогики
Анна Овчинникова, студентка магистратуры специальности “Педагогика высшей школы”
Национального университета биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СРЕДСТВ НАРОДНОЙ ПЕДАГОГИКИ В УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ВУЗА

Проанализировано отношение студентов высшего учебного заведения к применению в учебно-воспитательном процессе средств народной педагогики. По результатам анкетирования и беседы со студентами выяснилось, что в учебном заведении уделяется значительное внимание воспитанию студенческой молодежи. В работе со студентами используют различные формы организации воспитательной работы. Повышение ее эффективности студенты связывают с внедрением в практику элементов народных подвижных игр, которые, по их мнению, имеют воспитательную, развивающую и культурную ценность.

Ключевые слова: народная педагогика, воспитательные средства, формы воспитательной работы, игровая деятельность.

Oksana Vasyuk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Prof. of the Pedagogical Department
Anna Ovchinnikova, Master's student specialty “Pedagogics of High School”
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

USE OF FOLK PEDAGOGY IN THE EDUCATIONAL PROCESS AT HEE

Here was analyzed higher educational establishments students attitude to using of traditional pedagogical means in the educational process. According to the survey results and discussions with students it was revealed that educational establishment pay special attention to the students education. Here uses various forms of educational work organization in students activity. Improving of its efficiency students associate with practical introduction of folk elements in active games, which, in their opinion, have educational and cultural value.

Keywords: folk pedagogy, educational means, forms of educational work, playing activity.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах розбудови української держави помітно зростає увага педагогів до питання традицій, їхньої ролі й місця у вихованні молодого покоління. Перед сучасною освітою постає стратегічне завдання: сформувати у молоді почуття єдності з рідним народом, його духовними надбаннями. Ці почуття можна розвинути і закріпити на ґрунті історичних традицій, культурно-історичного доробку нації.

У ст. 26 Закону України “Про вищу освіту” зазначається, що одним із основних завдань вищого навчального закладу є “формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах” [2]. У Національній доктрині розвитку освіти зазначено: “Освіта має гуманістичний характер і ґрунтується на

культурно-історичних цінностях українського народу, його традиційній духовності” [4].

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв’язання даної проблеми. Теоретичним і практичним внеском в українську народну педагогіку стали праці О. Духновича, А. Макаренка, І. Огієнка, С. Русової, І. Стешенка, В. Сухомлинського, М. Стельмаховича та ін. Основні напрями та народно-педагогічні традиції виховання відображені в дослідженнях В. Кузя, М. Лисенко, В. Мадзігона, Т. Мацейків, Л. Редькіної, Р. Скульського, М. Стельмаховича, В. Струманського, Л. Юди та ін. Дослідженню цінностей народного виховання присвячені праці І. Бега, І. Зязюна, Н. Нічкало, В. Оржеховської, О. Пометун, О. Сухомлинської, М. Ярмаченка; проблему виховання національної самосвідомості відображено в дослідженнях Ю. Руденка, З. Сергійчук та ін.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є вивчення ставлення студентів вищого навчального закладу до застосування у його навчально-виховному процесі засобів народної педагогіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Народна педагогіка – це сукупність навичок і прийомів, котрі використовує народ для формування особистості в певному напрямі, сукупність народних поглядів, засобів впливу на молоде покоління для його навчання та виховання. Народна педагогіка – це й колискова пісня, бабусина казка і дідусева бувальщина, які вчать жити і працювати, боротися і перемагати, захищати добро і ненавидіти зло [5].

Термін “народна педагогіка” в науковий обіг увели О. Духнович та К. Ушинський. Народна педагогіка – це галузь педагогічного досвіду народу, яка розкриває його погляди на мету, завдання, форми, методи та засоби навчання і виховання. Автор народної педагогіки – народ [3]. К. Ушинський стверджував, що народне виховання є живим органом в історичному процесі народного розвитку. Педагог писав: “Чи дивно після цього, що виховання, створене самим народом і побудоване на народних основах, має ту виховну силу, якої немає в найкращих системах, побудованих на абстрактних ідеях або запозичених в іншого народу” [6].

Основними виховними засобами народної педагогіки є: рідна мова, фольклор, навколишня природа, домашній побут, традиції, звичаї, обряди, ритуали, свята, символи, атрибути, реліквії, релігія тощо. Виховні засоби народної педагогіки втілюють у собі найкращі духовні надбання попередніх поколінь, впливають на сучасний моральний стан нації, є унікальним педагогічним

явищем. Духовна сила нації, національна гідність, ідейно-творчий потенціал народу головним чином залежать від того, наскільки глибоко усвідомлені всі духовні надбання минулих років.

Загальновідомо, що важливим компонентом цілісної народної культури з найдавніших часів і до сьогодні є народні рухливі ігри. Ігри мають велику історію і тісно пов’язані з національними обрядами, звичаями та календарними святами, які проводили під час господарської діяльності, а в умовах постійних воєн із сусідніми і чужими племенами у слов’ян особливого значення набувала фізична сила, загартованість, спритність, набуті у народних ігрищах. Українські народні ігри є дуже різноманітними й пронизують весь життєвий устрій населення. Народна гра є також дієвим засобом і трудового виховання. З одного боку, високий фізичний розвиток створює певні передумови для повноцінної та активної трудової діяльності, з іншого – в багатьох іграх спостерігається наслідування трудових дій дорослих, де народна мудрість прагне прищепити молоді повагу до праці, звичаїв і традицій рідного народу.

Щедро насичена символікою українська обрядовість є втіленням неперевершеної величі народних естетичних ідеалів. Сповнені красою та урочистістю обряди – це найперше джерело емоційно-естетичного розвитку людини, її творчого обдарування. Ми поділяємо думку Л. Глазунової про те, що народна педагогіка має великий вплив на формування особистості і складає цілісну педагогічну систему. Народна педагогіка має чітко визначену мету виховання і традиційно усталені засоби її досягнення. Зміст і методи народної педагогіки базуються на народному світобаченні й народній психології, тобто етнопедагогіка витворювалася відповідно до народної душі, людської ментальності [1].

Для досягнення мети дослідження, а саме вивчення ставлення студентів до використання надбань народної педагогіки, та застосувавши такі методи наукового пошуку як анкетування та бесіда, нами були опитані студенти старших курсів (53 особи) ВП Національного університету біоресурсів і природокористування України “Немішаївський агротехнічний коледж”. З цією метою нами була розроблена анкета та підготовлені питання для подальшої бесіди. Вважаємо за доцільне більш докладно зупинитися на аналізі відповідей студентів на запитання анкети.

На перше запитання “Чи достатньо у Вашому ВНЗ приділяється уваги вихованню студентської молоді?” всі опитані відповіли, що у коледжі достатньо приділяється уваги вихованню

студентської молоді. Аргументували вони свою відповідь тим, що у навчальному закладі створені всі умови для розвитку молоді. У коледжі проводяться тематичні виховні години, народознавчі свята, фотовиставки, організуються інтелектуальні ігри, конференції, а також діють спортивні секції. Вся виховна робота націлена на організацію змістовного проведення дозвілля студентів.

На друге запитання “Чи часто куратор Вашої групи проводить з Вами виховні заходи?": “Так” стовідсотково відповіли студенти. Така відповідь студентів свідчать про те, що вони задоволені роботою своїх наставників. Куратор для студентів є організатором дозвілля, помічником та порадиником.

На третє запитання “Які види позааудиторної роботи Вам найбільш до вподоби?” 75% студентів відповіли, що їм подобається проведення народознавчих свят, 66% студентів надають перевагу тематичним виховним годинам, а 13% студентів відповіли, що їм до вподоби зустрічі з народними майстрами.

Отже, у навчальному закладі найбільше проводяться народознавчі свята та тематичні виховні години. Зокрема це такі заходи, як от: тематичні виховні години до Дня української писемності та мови – “Українська мова – диво калінове” та “Символи рідної Батьківщини”, народознавчі свята: Масляна, “Українські вечорниці”.

На четверте запитання “Чи актуально в теперішній час, на Вашу думку, використання народної педагогіки у навчально-виховному процесі ВНЗ?": “Так” відповіли студенти стовідсотково. Отже, студенти переконані, що народна педагогіка є важливою складовою їхнього життя. Вони зазначили, що народна педагогіка актуальна в світлі сьогоденних подій, які відбуваються у нашій державі й в Східних регіонах зокрема. Як ніколи, важливо берегти всі духовні надбання народу. У бесіді респонденти додали, що територіальна цілісність України, самовідчуття українських громадян як єдиної нації, скріпленої кров’ю незламних борців, повинні залишатися непорушними, а допоможе в цьому народна мудрість.

На п’яте запитання “Чи згодні ви з приказкою “Як би багато не знав, а більше свого народу не знатимеш?” 94% студентів відповіли “Так”, а лише біля одного відсотка респондентів написали, що “Ні”.

У бесіді опитувані розкривали наступним чином цю приказку: потрібно цікавитися здобутками свого народу, вивчати традиції, звичаї, адже в кожному символі, візерунку, слові

закладений досвід наших пращурів, який буде актуальним завжди, ніколи не втратить свою значущість, а навчить молоде покоління жити справедливо, чесно. Це свідчить про те, що студенти навчального закладу глибоко переконані у тому, що народна педагогіка увібрала усю мудрість попередніх поколінь і є живою енциклопедією мудрості.

На шосте запитання “Чи використовується народна педагогіка у навчально-виховному процесі у Вашому ВНЗ?” усі студенти відповіли, що так, використовується. Вони зазначили, що методи, засоби народної педагогіки реалізуються не лише при проведенні виховних заходів, але й на навчальних заняттях. Так, наприклад, при вивченні української мови викладачі залучають їх до мовних скарбів українського народу, розкривають естетичну, моральну довершеність народних загадок, прислів’їв, поговірок.

На сьоме запитання “Які Ви знаєте засоби народної педагогіки?” ми отримали такі відповіді: українські народні пісні, традиції, звичаї, символи, мова, праця, народний календар; окремі студенти відповідали “усна народна творчість” тощо.

На восьме запитання “Чи використовуються у Вашому коледжі у виховній роботі ігри, які містять елементи народності, якщо так, то які саме?” студенти відповіли, що ігри проводяться при масових гуляннях святкування “Масляної” та “Українських вечорниць”, але також вони зазначили, що хотіли б, аби у навчально-виховній діяльності частіше використовували українські рухливі ігри. У бесіді студенти наголошували на важливості для них ігрової діяльності.

На дев’яте запитання “Які з зазначених засобів народної педагогіки реалізуються у Вашому ВНЗ як у навчальному процесі, так і під час проведення виховних заходів?” відповіді розподілилися наступним чином:

- рідна мова – 100%;
- фольклор – 94%;
- народна міфологія – 55%;
- національне мистецтво – 79%;
- навколишня природа – 85,%;
- домашній побут – 99%;
- традиції, звичаї, обряди, символи – 100%;
- ігри з елементами народності – 20%.

У бесіді вони зазначили, що вказані засоби реалізуються при проведенні навчальних занять, виховних заходів тощо. А також студенти розповіли, що хотіли б, аби у їхньому коледжі у навчально-виховній діяльності ще частіше використовувалась ігрова діяльність, що ґрунтується на принципі народності, щоб не лише учасники гуртків художньої самодіяльності, а й всі студенти мали змогу брати участь у таких

заходах. Також студенти висловили бажання про використання на заняттях з фізичної культури народних ігор.

На десяте запитання “Які ви знаєте свята, що згідно народному календарю мають вплив на виховання?” студенти відповіли: святкування Великодня, Андріївські вечорниці тощо. Такі відповіді свідчать, що молодь цікавиться надбанням українського народу та безпосередньо приймає у таких святах участь.

На одинадцяте запитання “Чи хотіли б Ви, щоб у Вашому навчальному закладі частіше проводилися виховні заходи, пов’язані з традиціями народного календаря?": “Так”, стовідсотково відповіли студенти.

На дванадцяте запитання “Який виховний захід, що проводився у Вашому коледжі, Вам найбільше запам’ятався?” студенти відповіли, що відвідування театру, святкування “Масляної”, фестиваль “Зірки серед нас”, “Голосіївська весна – 2015”, вечір пам’яті Т. Шевченка.

На тринадцяте запитання “Чи часто Ви одягаєте вишиванку?” отримали такі відповіді: так, достатньо часто – 45%; ні, взагалі не одягаю – 11%; ні, не часто – 43%. Результати цього запитання представлені на рис. 1.

На чотирнадцяте запитання “Чи вважаєте ви українську мову продуктом духовної творчості українського народу?” всі опитані відповіли “Так”, а також у бесіді зазначили, що вважають українську мову унікальним явищем, а також прагнуть глибше нею оволодіти, щоб у майбутньому використовувати її в справі виховання нового покоління громадян, відданих Україні.

За результатами нашого дослідження ми також з’ясували, що студенти хочуть, щоб у виховній та навчальній роботі ще частіше використовувалась ігрова діяльність, що ґрунтується на принципі народності, щоб не лише учасники гуртків художньої самодільності, а й всі студенти мали змогу брати участь у таких заходах. Також студенти висловили бажання про використання на заняттях з фізичної культури народних ігор.

Висновки з даного дослідження. Отже, за результатами анкетування та бесіди зі студентами ми дійшли висновку, що у коледжі приділяється значна увага вихованню студентської молоді. У роботі з ними використовують різні форми організації виховної роботи. До того є виявлено зацікавлення студентів скарбницею народних знань – народною педагогікою: українськими народними піснями, звичаями, традиціями свого народу тощо, що сприяє оволодінню студентами скарбницею української культури, рідною мовою, українським народним та професійним мистецтвом, культурно-історичними традиціями, звичаями. Молодь перебуває під постійним виховним впливом матеріальної і духовної культури свого народу. Підвищення її ефективності студенти вбачають з впровадженням в практику елементів народних рухливих ігор, які, на їхню думку, мають виховну, розвиваючу та культурну цінність.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Здійснений аналіз організації виховної роботи у ВП Національного університету біоресурсів і природокористування України

Рис. 1. Відповіді студентів на запитання № 13

ПРОБЛЕМА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З КНИЖКОВОГО ДИЗАЙНУ ТА ОСНОВИ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ З ДИСЦИПЛІНИ “МАКЕТУВАННЯ”

“Немішаївський агротехнічний коледж” не претендує на вичерпність. Перспективною залишається проблема розробки теоретичних аспектів її удосконалення з акцентами на ігрову діяльність студентів вищого навчального закладу.

1. Глазунова Л.О. Естетичне виховання студентів засобами етнопедагогіки // Л.О. Глазунова // Вісник Житомир. держ. ун-ту. – 2011. – Вип. 55. – С. 103 – 106. – (Педагогічні науки).

2. Закон України “Про вищу освіту”. – [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://www-library.univer.kharkov.ua/pages/zakon/1556-VII.pdf>. – Заголовок з екрана.

3. Москалюк В.М. Мова як естетична засада національного буття / В.М. Москалюк. // Вісник Нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 10. – С. 26 – 30.

4. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 23 квітня 2002. – № 33 (329). – С. 4 – 6.

5. Птацюк І.В. Виховання дітей засобами слова в українській народній педагогіці / І.В. Птацюк // Педагогічний дискурс. – 2012. – № 13. – С. 304 – 311.

6. Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні / К.Д. Ушинський // Васюк О.В. Історія української педагогіки і освіти: навч. посіб.-хрестоматія / О.В. Васюк, І.В. Сопівник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2015. – С. 235 – 246.

Стаття надійшла до редакції 30.11.2015

УДК [378:655.254.24]:004.415

Володимир Єремєєв, доктор технічних наук, професор кафедри інформатики та кібернетики

Ганна Чемерис, студентка магістратури спеціальності інформатика

Мелітопольського державного педагогічного університету імені Б. Хмельницького

ПРОБЛЕМА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З КНИЖКОВОГО ДИЗАЙНУ ТА ОСНОВИ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ З ДИСЦИПЛІНИ “МАКЕТУВАННЯ”

У статті розглянуто проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців з книжкового дизайну у вищих навчальних закладах, розглянуто питання відсутності методичного матеріалу та актуальність і доцільність розробки інтерактивного навчального комплексу з дисципліни “Макетування”.

Ключові слова: інтерактивний навчальний комплекс, паперопластика, макетування, книжка-іграшка.

Літ. 8.

Владимир Еремеев, доктор технических наук, профессор кафедры информатики и кибернетики

Анна Чемерис, студентка магистратуры специальности информатика

Мелитопольского государственного педагогического университета имени Б. Хмельницкого

ПРОБЛЕМА КАЧЕСТВЕННОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ С КНИЖНОГО ДИЗАЙНА И ОСНОВЫ СОЗДАНИЯ ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧАЮЩЕГО КОМПЛЕКСА ПО ДИСЦИПЛИНЕ “МАКЕТИРОВАНИЕ”

В статье рассмотрены проблемы формирования профессиональной компетентности будущих специалистов книжного дизайна в высших учебных заведениях, рассмотрены вопросы отсутствия методического материала по конструированию, актуальность и целесообразность разработки интерактивного учебного комплекса по дисциплине “Макетирование”.

Ключевые слова: интерактивный учебный комплекс, бумагопластика, макетирование, книжка-игрушка.

Volodymyr Yeremeyev, Ph.D. (Engineering), Prof. of the Informatics and Cybernetics Department

Hanna Chemerys, Master Student in Informatics Speciality

Melitopol B. Khmelnytsky State Pedagogical University

THE PROBLEM OF HIGH QUALITY TRAINING OF SPECIALISTS IN THE BOOK DESIGNING AND FOUNDATIONS OF CREATION INTERACTIVE EDUCATIONAL COMPLEX ON DISCIPLINE “MODELLING”

In this article reviewed formation of profession competence future specialists in book designing in universities, also reviewed a question of missing methodical material, relevance and appropriateness of interactive educational complex on discipline “Modelling”.

Keywords: interactive educational complex, paperplastic, modeling, book – toy.

Постановка проблеми. Значущість підготовки інтерактивного навчального комплексу з паперопластики для забезпечення професійної підготовки фахівців з

книжкового дизайну для створення якісної дитячої книжкової продукції, що має безпосередній вплив на розвиток та становлення дітей як особистості, духовного, етичного та естетичного розвитку малюка.